

jočim ljudem, napredovanje slovanskih, če prav še sedaj razkolniških, narodov nikakor ne ruši vere v sv. katoliško Cerkev, v njeni nebeški poklic in konečno zmago, velikoveč mogočno uživlja in krepi. V 5. stoletju so tudi severni, deloma krivoverni narodi, Gotje in Longobardi, sv. Cerkvi z uničenjem žgali. Toda svet je ondaj zaslutil prst božji. Tuji narodi so bili vsi sprejeti v edinost sv. katoliške Cerkve, ki jih je potem pripeljala do sijajne omike, katero ves svet občuduje. Tudi slovanski narodi bodo ob svojem času začeli popraševati, kde je sv. Peter, in ni dvomiti, da ga bodo našli. In v to ime pozdravljamo z veseljem velevažno leto 1878.

Vabilo v družbo sv. Mohora za l. 1878.

Po odborovem sklepu so udom družbe sv. Mohora prihodnje leto namenjene sledeče knjige: 1. „Slovenski Goffine“ — t. j. razlaganje beril in evangelj ob nedeljah, ob Gospodovih in Marijinih praznikih, ob godovih svetnikov in svetnic božjih in ob raznih drugih cerkvenih priložnostih z dotičnimi krščanskimi nauki. Po malokteri knjigi so družbeniki toliko popraševali, kakor ravno po: „Slov. Goffine-ta“; zato si je odbor v svesti, da bode z izdavanjem tega dela ustregel občni želji. Knjiga bode obsegala 56 tiskanih pol; razdeljena je v štiri snopiče, vsak v obsegu 14 tiskanih pol, tako, da bodo udje v štirih letih dobili celo knjigo v roke. Č. g. pisatelj L. Ferčnik, dekan v Zabnicah, kateri je na odborovo prošnjo priredbo knjige prevzel, osnove dosedanjega „slov. Goffine-ta“ bistveno ni spremenil, vendar pa je razlagalo in nauke vse skozi popravil in razširil. 2. „Potovanje v Rim.“ Spisal Jakob Gomilšak, pridigar pri sv. Antonu v Trstu. „Namen te knjige — pravi gosp. pisatelj — je, družbenike podučevati o glavnem in najmenitnejšem mestu krščanskega sveta, pomnožiti spoštljivosti do „svetega mesta Rima“ in ude potrditi v zvestobi in vdanosti do katoliške Cerkve.“ Potopis bode obsegal 10 tiskanih pol. 3. „Občna zgodovina.“ Spisuje g. profesor Josip Staré. Peti snopič, v obsegu 10 tiskanih pol, pripoveduje dogodbe srednjega veka do konca križarskih vojsk. 4. „Umni sadjerejec.“ Poduk, kako sadje pridelovati in ohranjati, sadna drevesa in sadje spoznavljati in razločevati; spisal g. Franc Kuralt, profesor na slov. kmetijski šoli v Gorici. Poduku bode vrstjenih 52 podob. 5. „Slovenske večernice“, XXXIV. zvezek v obsegu 8 tiskanih pol bode donášal obdarovane povesti, životopise, pesmi in druge kratkočasne spise. 6. „Koledar za leto 1878“ z imenikom vseh udov in raznovrstnim podučnim berilom v obsegu 13 tiskanih pol. Poverjenikom, ki naberó v svoji fari 50 ali več udov, se bode razun naročenih knjig poslalo po vrhu primerno število družbinih bukev iz prejšnjih let, da jih po svoji

razsodbi razdelé ali šolam, ali farnim bukvarnicam, kakemu društvu ali drugim podobnim zavodom.

Po tem načrtu si bode odbor prizadeval, da bode družba sv. Mohora tudi prihodnje leto rešila prevažno svojo nalogo v blagor in čast mile slov. domovine. Vi pa, dragi rojaki in rodoljubi! ki ste prepričani, da brez duševnega izobraženja narod ne najde prave poti do boljšega materijalnega stanja, ne odtegnite odboru veljavne svoje podpore, pomagajte zlasti družbinim poverjenikom, dekanjskim in farnim predstojnikom, pri nabiranju družbinih udov. Kjerkoli se Vam priložno zdi, priporočajte družbo, razložite ljudstvu njeni namen, povdarjajte njene koristi in prigovarjajte k obilnemu pristopu. Pri toliko neugodnih razmerah, ki dandanes stiskajo naš narod, bodi lepo cveteča družba sv. Mohora naša dika, naš ponos, naša tolažba!

Vse častite stare in nove družnike nujno prosimo, naj nikar ne zabijo, ob pravem času k družbi pristopiti in letnino poverjenikom oddati, da bo potem mogoče, vse doneske vsaj do petega marca z vpisovalnimi polami vred v Celovec odposlati. Letnina znaša 1 gl., dosmrtnina 15 gl. na enkrat, ali 8 gl. dvakrat v teku enega leta. Kdor pervikrat v družbo stopi, naj pové, da je nov ud; imena naj se zapišejo razločno in sicer iz vsake fare zapored. Imena družnikov naj se pošiljajo z denarjem vred pod naslovom: „Družba sv. Mohora“ franko v Celovec do 5. marca 1878. Bukve se bodo razpošiljale meseca avgusta in septembra. Razpošiljatev je vravnana tako, da vsak ud svoje knjige vsaj do vseh svetih prejme. Knjige naj se sprejemajo kolikor mogoče po č. dekanjskih in farnih predstojnikih. Voznino za bukve mora pa vsak ud sam plačati čast. gosp. dekanjskemu in farnemu predstojniku. Bukve naravno po pošti naj prejmejo samo tisti družbeniki, ki jih po gori omenjeni poti dobiti ne morejo; letnini pa naj priplačajo še 20 kr. za kolek in razne stroške, ki jih taka pošiljatev družbi prizadeva.

Družbin odbor.

Gospodarske stvari.

Led in ledenice.

M. Sedanji čas je led za raznovrstne obrtnije zelo važna, za nekatere obrtnije pa, posebno za pivovarstvo potrebna reč. Zdravniki rabijo led za pomoček zoper razne bolezni, mesarji in krčmarji zabranjujejo ž njim, da se meso in druga jedila ne vsmradijo in zgujijejo, in da si ob hudi poletni vročini razne pijače hladijo. Vsaka umna gospodinja potrebuje dostikrat za sto in sto potrebnih reči led. Pa tudi za prostega kmetovavca je led stvar velike važnosti. Da puščamo na stran razne

potrebe, ki so z raznoterimi obrtnijami v tesni zvezi in ki brez leda še obstati ne morejo, tako se more led za uspešno mlekarstvo, za vsako gospodarstvo zoper razne človeške in živinske bolezni prava živa potreba imenovati. Nekaj leda je tedaj po razmeri njegovega gospodarstva tudi vsakemu kmetovavcu potrebno. Zato hočemo nekaj besedi spregovoriti, česa se mora tisti držati, ki si hoče leda za poletne potrebe hraniti in kaj ima pri zidanju ledenic storiti? Obče znani naradni zakon je, da se led začne tajati, brž ko gorkomer (termometer) O stopinj kaže. Ta zakon nas zavrača na pot, ktere se moramo pri hranjevanju leda držati. Ko bi bilo mogoče shranjeni led v nižjo toplino ali temperaturo kakor O stopinj postaviti, bi se seveda ne bilo nobene zgube na ledu po tajanju bati. Ali to ravno brez posebnih naprav, zlasti poleti, ni mogoče, ko se zvonajna toplina visoko nad imenovano stopinjo povzdigne. Zato pa imamo sredstvo, z katerih pomočjo je mogoče vpliv zvonajne topline znižati in si led dolgo časa celo do novega leda hraniti. Pred vsem drugim je treba led proti vplivu zvonajne topline varovati, in skrbeti, da led ne pride z takimi telesi v neposredno dotika, ki toploto dobro sprejavajo. To se pa doseže z primerno pozidanimi ledenicami in pa, če se led z takimi rečmi ogrne, ki toploto slabo sprejavajo. Kot slabi sprejavajevalci toplote pa so znani: slama, pleve, rezanje, šota, listje, pepel itd. Dalje je treba za to skrbeti, da se ledna voda brž izpod leda odteka, ker sicer taka voda led hitro taja. Tudi se mora pri stavljenju ali zidanju ledenice na to gledati, da kolikor mogoče malo sape do leda priti more, ker tudi ta led taja in sicer toliko bolj, kolikor bolj je od solnca pregreta. Kder imajo dosti leda in kder njegovo spravljjanje ne stane visokih stroškov, tam si morejo potrebnega leda prihraniti, ako si zanj odberó suho mesto, ga tam v kopičasti kup nanosijo in naložijo in slednjič prav na debelo z listjem, slamo, steljo, mahom, sploh z tako snovijo pokrijejo, ki toploto slabo sprejavajo in ki je lahko in brez posebnih stroškov dobiti. Pri tem se mora za odtok ledne vode skrbeti z napravo odtočnega kanala in pa da led ne leži neposredno na zemlji, ampak na lesenem rošu, ki je iz poprečno položenih lat ali rant zbit. Ko se led zлага, je treba skrbeti, da se ves led v za pest debele kose razbije, da je med posameznimi kosi kolikor mogoče malo praznih prostorov. Dobro je, če je vreme zadosti mrzlo, ledni kup z vodo polivati, da tako ves kup v jedno celoto skoz in skoz premrzne. Ta priprosti način ledovega hranjevanja se pa le tam more priporočati, kder je delo dober kup in kder je dosti leda. Bolj trpežno in bolj primerno se led hrani v tako imenovanih ledenicah, ki se na razne načine napravljajo: kakor pač ravno razmere in potrebe nanašajo. Najbolj prosta ledenica se napravi na sledeči način. Odbere se najprej primeren prostor kolikor mogoče najbolj v senci za kakim

visokim poslopjem na polnočni strani ali pod košatim drevjem. Na odbranem prostoru se potem izkoplje jama, dolga in široka po potrebi, 50—60 centimetrov globoka. Ta jama se potem izpolni z kamenjem ali opečnimi kosi in podrobnimi stvarmi. Ob tej priliki se napravi koj odtočni kanal, vendar tako, da se brž pri svojem izstopu iz ledenice prav ostro zavije. Tako se zrak od leda bolj odvrta. Ob štirih straneh te jame se položijo v enakem številu primerno močna bruna, poprečno debela podolgovata bruna se položijo primerno debele rajce, ki delajo roš ledenični. V večjih ledenicah se te poprečne rajce še z tretjim brunom po sredi po dolgem podložé. Na štiri postranska bruna se potem po 1-3 metra narazen pokončna ali navpična bruna vdolbejo in ta zgoraj zopet z primernimi bruni med seboj zvežejo, na kar se potem strešniki pritrdijo. Stene se iz trdno se stikajočih desk zbijejo. Streha se napravi iz desk, škodelj, slame ali iz česar koli le iz opeke, železnega pleha ali kaj takega ne. Včasih se na strehi še napravi dimniku podoben sapnik. Nekteri še napravijo ob stenah plasti iz takih tvarin, ki toploto slabo sprejavajo. Pa tudi celi kup leda z njimi ogrnejo. Bolje bi pa morda kazalo, led v take ledenice spraviti in celo stavbo z takimi tvarinami, ki toploto slabo sprejavajo, pokriti in tako za hranitev leda skrbeti. Vhod v ledenico se mora z navadnimi durmi zapreti. Med durmi in ledom se mora plast postaviti iz tvarin, ki slabo toploto sprejavajo. Če se cela hiša od zvonaj ne obda z takimi tvarinami, je dobro stene z apnenim mlekom pobeliti, da tako manj sposobne postanejo toploto posrkavati? Led se mora iz ledenice, če le mogoče ob hladnem vremenu jemati. Duri se ne smejo čez potrebo odprte puščati in prostor med durmi in ledno zalogo se mora skrbno zavarovati ali zapirati.

O gospodarskih računih.

I. Lastnosti dobrega kmetovalca so zlasti delavnost, varčnost, poštenost, potrebna razumuost, in drugo. Poleg teh dobrih lastnosti in poleg dobrega razumevanja veljavnih načel v umnem kmetovanju priporočal bi vsem malim in velikim kmetom, da marljivo računijo pri vsakem poedinem svojem podvzetju, kakor tudi v skupnem svojem kmetovanju. To terja dandanes ne samo občni napredek, nego tudi lastna korist vsakega kmeta, ki je primoran, da pazi na sleherni krajcar, za kaj ga je prejel in za kaj ga je izdal. Nekdaj niso trgovci in kramarji skoro ničesar zapisovali, a poglejmo danes v njih prodajalnice in pisarne, koliko različnih knjig bomo tu našli, kamor zvesto in natančno zapisujejo vse različne oddelke svojega trgovanja. To ne storé samo radi njih lastnega haska, ampak tudi radi gosposk, ki zahtevajo po obstoječih postavah natančnega knjigovodstva. Ako trgovec „krido“ naredi, kakor se navadno reče, ali „falira“, ozirajo se sodnije vselej na trgovčeve knjige, iz katerih je navadno tudi razvidno, ali je

trgovec sam kriv ali ne vstavljanja kupčije in onemoglosti svoje. V prvem slučaju, namreč lastne krivde, se tudi po postavah kaznuje, pri čemur ga nerednost svojih knjig še obtožuje. To smo pa omenili le mimo gredé. Kakor niso imeli nekdanji trgovci, fabrikanti, kramarji (poslednji še danes ne, vsaj vsi ne) toliko poslovnih knjig, tako tudi razumni kmetovalci ne, niti pri nas, kjer skoro nobeden pisati ni znal, niti v naprednih deželah, kakoršne so nekatere nemške pokrajine, in bogata česka dežela. Toda dan danes pa vidimo pri razumnih nemških in českih kmetih, da oni prav dobro računijo i to na svojo veliko korist. Tudi slovenski kmeti naj bi jih v tem obziru začeli posnemati. Kako pa? Vsak gospodar naj bi imel in vodil svoj gospodarski zapisnik. Kaj je to? Nič druga, nego primerno prečrtana knjižica ali pisanka,*) (stane malo krajcar-jev), v katero se zapisujejo vsi dohodki in stroški od 1. januarja do 31. decembra vsakega leta, dokler ni knjižica napisana. Zapiše se vsak goldinar, vsak groš, vsak krajcar, ki se ali sprejme ali izda. Kakešno korist pa ima tak zapisnik? Prvi in največji hasek je ta, da se uči gospodar s tem zapisovanjem varčevanja ali štedenja. S tem, da vse zapisuje, zapazil bo, kako težko se denar pridobi, pa kako hitro in lahko se ga znebi, na dalje bode s tem hitro opazil, da zabrede v dolgove, da bode moral na posodo jemati, ako mu bode zapisnik kazal večjo število pri stroških nego pri dohodkih, in videl bode iz svojega natančnega zapisovanja jasno stanje svojega premoženja. Navajena natančnost pri tem zapisniku velevala mu bode, da zapiše v oddelek „stroški“ tudi oni denar, katerega je po nepotrebnem izdal torej zapravil, n. pr. pri nezmernem pijančevanju, pri igradah (kvartanju), pri stavljenju v loterijo, kamor ljudje žalibog veliko krajcarjev vtaknejo. (Poznam tako strašnega stavca loterijskega, kateri nima s čim obleči sebe in otroke, a če le krajcar dobi, nese ga v nesrečno loterijo). Kedar bi gospodar, vodeč omenjene zapisnike, zabilježiti moral tako zapravljen in zaveržen denar, zbudila se bo gotovo v njem vest z opominjajočim glasom, da naj tega v bodoče več ne stori. Tudi bi ga bilo tega izdatka sram, ako dojde knjižica tudi drugim v roko. Še drugo korist ima tak zapisnik. V oddelkih „dohodki“ ima n. pr. zapisano ceno raznim pridelkom, katere je prodal, od vseh prejšnjih let, torej mu je lažje ceno narediti, kar večkrat naši kmetje ne znajo. Marsikateri bi rad še česa prodal, da dobi denar za davek, obleko, obutev in drugo. Pa zgodi se večkrat, da takrat, kedar pride kupec, ne ve blagu prave cene narediti, in ker mu morda v istem trenutku ni velika sila za novce, blaga ne prodaja. Drugokrat pa, ko ga nenadoma silni stroški zadevajo, pa gre v lastno zgubo po prenizki ceni po-

nujat „židu“ („judu“) ali pa drugim krščeni- odu odu odu. Zeló koristijo v tem obziru časniki, ki redno cenike donašajo. Lehko bi naštel še več vzrokov za to, da se tudi kmetovalec na take zapisnike privadi. Vsaj so pri omikanih stanovih že zeló v navadi. (Konec prihodnjic.)

Sejmovi na Štajerskem. 7. jan. Dobrna, Šmarje, Novacerkva; 11. jan. Planina; 14. jan. Berače.

Sejmovi na Koroškem. 7. jan. Strassburg, Beljak; 9. jan. Millstadt; 12. jan. Gmind.

Dopisi.

Iz Svičine. Ker za hudodelnike ne rabijo več palice, rabijo pa hudodelci sekire in ogenj. Nedavno je nekdo užgal „uto“ za spravljanje listja v gozdu postavljeno. Kmalu potem je gorela kuruzniška ostrv blizu gospodarskih poslopj nekoga kmeta, med tem pa je čvrst mladenič na bližnjem bregu samega veselja vriskal kakor nad kakim kresom. Nekoliko dni potem je zgorela do zadnjega hloda viničarija kmeta D. Sedaj se vzdigne sum na vriskajočega mladeniča; sodnija ga je dala prijeti in zapreti. — Svičinski zvonik je bil 4 leta brez križa, ker mu ga je vihar 15. jul. 1873. na tla vrigel z jabelkom vred. Domačini in tuji so z glavami majali nad nenavadno podobo zvonikovo in mu marsikatero smešno ime zmislili. Sedaj je temu konec storjen, ker je zvonik dobil novo jabelko z križem. Delo je prevzel in častno dovršil g. Franc Kašparič, zdehavičar ali „špenglar“ v Mariboru, ter si je zaslužil očitno pohvalo in ga torej z dobro vestjo zamorem priporočiti cerkvenim predstojništvom.

Fr. Šrol, župnik.

Iz Monšberga. Letina pretečena bila je tukaj srednja. Pšenica, rž, turšica, krompir in sočivje nam je dobro obrodilo. Ajdine je vzela slana, zelja, repe in korenja bilo je malo, sadja skoro nič, vino pa sredmo; prodavljejo ga po 9—11 fl. hektoliter. Našo šolo smo za silo popravili, kar je bilo že močno potrebno. Da smo poplačali stroške, morali smo 20% doklade naložiti na direktni davek. Potrebno bi tudi bilo, da bi se še pristavila hiša in tako dobil podučitelj; toda bo težko kaj iz tega, ker je že letošnja poprava vzbudila veliko nevoljo!

Iz Ljutomera. Tukaj naseljenemu blagorodnemu g. baronu Sekkendorfu, bivšemu „Rittmeistru“ po rodu Nemcu, ki pa vendar tudi naš jezik spoštuje, je prišla blaga misel, ko je videl siromaške otroke iz okolice po uro hoda v Ljutomer v šolo hoditi, da se takim, ki so verli in siromaški v zimskem času obede napravi. In res v kratkem času je g. dobrotnik dobil še nekoliko zaveznikov, ki ga materijelno podpirajo, le eden najbogatejših tržanov P. . . se je g. baronu od-

*) Take priskrbi rada Pajkova tiskarna v Mariboru. Opazka Ured.